

УДК 378:004 – 796.412

Момот О.О.

Momot E.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕНЕДЖМЕНТ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ»

DESCRIPTION OF THE DISCIPLINE “SAFETY MANAGEMENT DURING THE LESSONS OF PHYSICAL CULTURE”

У статті розкрито структуру та зміст програми вибіркової навчальної дисципліни «Менеджмент безпеки під час занять з фізичної культури» для студентів педагогічних вищих навчальних закладів, яка формує знання безпеки життєдіяльності під час занять фізичною культурою і спортом та вміння організовувати й проводити заняття з урахуванням ризику виникнення небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та призвести до несприятливих наслідків. Спрямована на вивчення основ захисту здоров'я та життя студентів, а також на розробку та реалізацію відповідних засобів і заходів щодо створення й підтримки здорових та безпечних умов для занять фізичною культурою і спортом. Навчальна програма диференційована лекційними, практичними заняттями, самостійною роботою, системою контролю, що, у свою чергу, забезпечує теоретичну та практичну підготовку фахівців цієї спеціалізації, розроблена відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчально-виховного процесу.

Ключові слова: навчальна дисципліна, менеджмент безпеки, техніка безпеки, фізична культура, вищий навчальний заклад, навчальне заняття, навчально-виховний процес, студент, здоров'я, спорт.

Фізична культура створює умови для формування у людини ціннісних орієнтацій щодо культури здоров'я і здорового способу життя, виховання потреби та звички займатися фізичною культурою та спортом, прагнення досягти оптимального рівня особистого здоров'я, фізичного розвитку, рухових якостей, морально-вольових рис характеру і психологічної підготовки до ведення активного життя та професійної діяльності.

На сучасному етапі розвитку суспільства постає потреба інтенсивного розвитку фізичного виховання для підвищення рівня фізичної витривалості, здоров'я та захисних функцій організму. Разом з розвитком фізичного виховання виникає необхідність у створенні безпечного середовища під час виконання фізичних вправ, створення універсальних технік безпеки, тим самим забезпечуючи найкращі умови для фізичного розвитку людини.

Після проголошення незалежності України розпочався закономірний процес створення власного нормативно-правового поля. Одні з перших норм, які були прийняті, стосувалися охорони праці. Так, Закон України «Про охорону праці» заснував необхідну правову базу в організації роботи й контролю за станом охорони праці в усіх сферах діяльності, у тому числі, у сфері з фізичного виховання і спорту [8].

Сьогодні в Україні діє більш ніж 1,5 тисячі нормативно-правових, інструктивних документів загальнодержавного й галузевого значення про охорону праці. Станом на 1 січня 2003 року вони систематизовані в Державному реєстрі міжгалузевих і галузевих нормативних актів про охорону праці (Реєстр ДНАОП) в напрямках: ДНАОП – державні нормативні акти, НАОП – нормативні акти, ГОСТ – міждержавні стандарти системи стандартів про охорону праці, ДСТУ – державні стандарти України з питань безпеки праці, ДСанПіН – державні санітарні правила й норми [1; 3; 4; 5].

Саме цим обумовлена необхідність розробки та апробації навчального курсу «Менеджмент безпеки під час занять з фізичної культури» для студентів факультету фізичного виховання Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Мета дослідження полягає в розкритті структури та змісту програми вибіркової навчальної дисципліни «Менеджмент безпеки під час занять з фізичної культури» для студентів педагогічних вищих навчальних закладів напряму підготовки 7.01020101 «Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини».

Вивчення даного курсу передбачає зв'язок з такими предметами: педагогіка фізичного виховання, психологія фізичного виховання, безпекою життєдіяльності, спортивною метрологією та інші.

«Педагогіка фізичного виховання» та «Психологія фізичного виховання» дають уяву про основні принципи виховання морально-вольових якостей студентів, психологічну підготовку до занять. «Безпека життєдіяльності» полягає у набутті студентами компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та призвести до несприятливих наслідків під час занять фізичною культурою і спортом, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку. «Спортивна метрологія» дозволяє проводити контроль за станом здоров'я, тренувальним навантаженням та поведінкою студентів.

Навчальна програма диференційована лекційними, практичними заняттями, самостійною роботою, системою контролю, що, у свою чергу, забезпечує теоретичну та практичну підготовку фахівців цієї спеціалізації. Вона розроблена відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчально-виховного процесу і становить 90 годин (2,5 кредити ECTS, із них 16 годин лекційних, 20 – практичних, 54 – самостійна робота, форма контролю – залік). Опис навчальної дисципліни проілюстровано в таблиці.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни денна форма навчання
Кількість кредитів – 2,5	Галузь знань 0101 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини Напрямок підготовки 7.01020101 Фізичне виховання	вибіркова
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування):	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		5-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: розроблення таблиць за темами змістовних модулів		Семестр
Загальна кількість годин – 90		VII – й Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2		Освітньо-кваліфікаційний рівень: спеціаліст

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: для денної форми навчання – 36/54

2. Метою викладання навчальної дисципліни «Менеджмент безпеки під час занять з фізичної культури» є формування знань безпеки життєдіяльності під час занять фізичною культурою і спортом та вмінь організувати й проводити заняття з урахуванням ризику виникнення небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та призвести до несприятливих наслідків.

3. Основними завданнями вивчення дисципліни «Менеджмент безпеки під час занять з фізичної культури» є:

- опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням вимог щодо безпеки під час проведення занять з фізичної культури і спорту;
- оволодіння загальнокультурними та професійними компетенціями з питань безпеки життєдіяльності, які пов'язані з збереженням життя та здоров'я під час занять фізичною культурою та спортом.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Класифікація видів, подій і причин порушень правил безпеки під час проведення занять з фізичної культури та спорту.						
Тема 1-2. Види подій та головні причини травм, нещасних випадків та ушкоджень	16	4	4	-	-	12
Тема 3. Причини травм, нещасних випадків та ушкоджень під час навчально-тренувальних занять і змагань	24	2	6	-	-	8
Тема 4. Основні обов'язки та права посадових осіб під час здійснення навчально-тренувального процесу і проведення спортивних змагань	8	2	2			8
Разом за змістовим модулем 1	48	8	12	-	-	28
Змістовий модуль 2. Проведення туристських походів, експедицій та екскурсій з учнівською і студентською молоддю України						
Тема 5. Правила проведення туристських походів, експедицій та екскурсій з учнівською і студентською молоддю України	12	2	2	-	-	8
Тема 6. Вимоги до учасників, складу груп і керівників туристських подорожей	8	2	2	-	-	4
Тема 7-8. Обов'язки і права керівника та заступника керівника подорожі	22	4	4	-	-	14
Разом за змістовим модулем 2	42	8	8	-	-	26
Усього годин	90	16	20	-	-	54

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Класифікація видів, подій і причин порушень правил безпеки під час проведення занять з фізичної культури та спорту.

Тема 1-2. Види подій та головні причини травм, нещасних випадків та ушкоджень.

- Види подій, що призвели до нещасного випадку невикористаного характеру.
- Причини нещасного випадку чи травми.
- Місце подій.

Тема 3. Причини травм, нещасних випадків та ушкоджень під час навчально-тренувальних занять і змагань.

- Незадовільний стан місць занять і невідповідність умов їх проведення.
- Недостатня організація навчально-тренувальних занять і змагань.
- Невірні методи проведення навчальних занять, тренувань і змагань.
- Порушення правил лікарського контролю за здоров'ям осіб, які займаються фізичною культурою і спортом.
- Недостатня виховна робота.
- Неприятливі метеорологічні умови.

Тема 4. Основні обов'язки та права посадових осіб під час здійснення навчально-тренувального процесу і проведення спортивних змагань.

- Обов'язки посадових осіб під час здійснення навчально-тренувального процесу і проведення спортивних змагань.
- Права посадових осіб під час здійснення навчально-тренувального процесу і проведення спортивних змагань.

Змістовий модуль 2. Проведення туристських походів, експедицій та екскурсій з учнівською і студентською молоддю України.

Тема 5. Правила проведення туристських походів, експедицій та екскурсій з учнівською і студентською молоддю України.

- Загальні положення.
- Права та обов'язки адміністрації організації, які проводять туристську подорож.

Тема 6. Вимоги до учасників, складу груп і керівників туристських подорожей.

- Основні вимоги до учасників, складу груп і керівників туристських подорожей.

Тема 7-8. Обов'язки і права керівника та заступника керівника подорожі.

- Обов'язки керівника та заступника керівника подорожі.
- Права керівника та заступника керівника подорожі.
- Оформлення маршрутної документації на проведення туристичних походів та експедицій.

У результаті вивчення курсу студенти повинні знати:

- основні правила техніки безпеки;
- підходи та засоби збереження життя та здоров'я;
- спортивний інвентар та обладнання для проведення занять;
- основні причини травм та нещасних випадків, засоби їх усунення.

Студенти повинні вміти :

- оцінювати стан готовності спортивного інвентарю та місця проведення занять;
- вміти обґрунтувати нормативно-організаційні заходи забезпечення техніки безпеки;
- здатність аналізувати механізми впливу небезпек на людину.

Отже, навчальний курс «Менеджмент безпеки під час занять з фізичної культури» спрямований на вивчення загальних закономірностей виникнення небезпек, їхніх властивостей, наслідків їхнього впливу на організм людини, основ захисту здоров'я та життя студентів, а також на розробку та реалізацію відповідних засобів і заходів щодо створення й підтримки здорових та безпечних умов для занять фізичною культурою.

Правила безпеки під час здійснення навчально-виховного процесу й проведення спортивних змагань у вищих навчальних закладах поширюються на всіх учасників навчального процесу під час організації та проведення занять (на навчальних заняттях груп загальної фізичної підготовки, спортивного вдосконалення, у гуртках оздоровчої фізичної культури,

спортивних секціях), спортивних змагань у навчальних закладах системи освіти й науки України.

Перспектива подальших досліджень полягає у подальшому вдосконаленні навчального курсу «Менеджмент безпеки під час занять з фізичної культури» з метою підготовки майбутнього фахівця до професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Державний реєстр міжгалузевих і галузевих нормативних актів про охорону праці. – Харків. : Форт, 2003. – 192 с.
2. Конституція України від 28 червня 1998 року // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
3. НАОП 9.1.70-4.01-83. Положення про заходи щодо забезпечення порядку і безпеки, а також евакуації та оповіщення учасників і глядачів при проведенні масових спортивних заходів // Держкомспорт СРСР. – М. : ВЦРПС, 1983. – 16 с.
4. НАОП 9.1.70-5.01.81. Інструкція з техніки безпеки при експлуатації спортивних споруд / Держкомспорт СРСР, М. : ВЦРПС, 1981. – 18 с.
5. НАОП 9.1.70-5.02.81. Інструкція про організаційно-профілактичні заходи щодо забезпечення безпеки та зниження травматизму при здійсненні навчально-тренувального процесу і проведенні спортивних змагань // Держкомспорт СРСР. – М. : ВЦРПС, 1981. – 12 с.
6. Нормативні положення та методичні вказівки до правил безпеки під час занять з фізичного виховання й спорту : метод. реком. для наук.-пед. працівників і студентів ун-ту / уклад. Жалій Т. В., Момот О. О. – ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 57 с.
7. Про координацію роботи з фізичного виховання й спорту в навчально-виховних закладах галузі Міністерства освіти України : Наказ МОН від 25 лютого 1995 року // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mon.gov.ua>.
8. Про охорону праці : Закон України від 14 жовтня 1992 року // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
9. Про стан та перспективи розвитку фізичної культури й спорту у вищих навчальних закладах України : Наказ МОН від 28 червня 1995 року // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mon.gov.ua>.
10. Цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації», затверджена Указом Президента України від 1 вересня 1998 року // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mon.gov.ua>.

The article considers the structure and content of the user program of the discipline “Safety management during the lessons of physical culture” for students of pedagogical higher education institutions that create knowledge of life safety during the lessons of physical culture and sports and the ability to organize and conduct activities taking into account the risk of hazards that may cause an emergency situation and lead to adverse consequences. Focused on learning the basics of protecting the health and lives of students, as well as on the development and implementation of appropriate means and measures to create and maintain healthy and safe conditions for physical culture and sports. The curriculum is differentiated lectures, practical classes, independent work, a control system that, in turn, provides theoretical and practical training of specialists of this specialization is designed in accordance with the requirements of the credit-module system of organization of educational process.

Keywords: *academic discipline, safety management, prevention of accidents, physical culture, higher educational institution, lesson, educational process, student, health, sport.*